

apologetický dialog *Octavius* od Minucia Felika, legenda o sv. Vojtěchovi i překlad latinského popisu pitvy od Jana Jesenského z doby kolem r. 1600. Všechny překlady jsou doprovázeny zasvěcenými literárními úvody, a tak se nelze divit, že již v r. 1936 Stiebitz vydal své *Stručné dějiny řecké literatury* a o 2 roky později obdobné *Stručné dějiny římské literatury* – díla, která sloužila po desetiletí českým a slovenským zájemcům o antickou literaturu, a byla nahrazena až v r. 2001 českým překladem Dějin řecké literatury italského badatele L. Canfory a v r. 2003 překladem italských Dějin římské literatury od G. B. Conta.

Z hlediska Stiebitzovy odborné orientace je však typické, že jeho vědecká činnost vycházela zpočátku z jazykové složky klasické filologie a že časem v ní uplatnil vzácnou schopnost propojovat navzájem metodologické přístupy filologické s literárněvědnými a historickými. Z jeho studií historicky orientovaných si zaslouží zmínky např. stať *Osudy starověkých diktátorů*, připomenout musíme i cenné podněty, které dovedl poskytovat svým studentům, když po válce přednášel rovněž starověké dějiny. Ve 30. letech se Stiebitz začal zabývat antickými pohledy na dědičnost a výsledky své práce vtělil do několika studií, zejména do monografie *Biologické základy antických názorů o dědičnosti*, která vyšla ve Spisech filosofické fakulty MU v r. 1937.

Ferdinand Stiebitz jako vědec, překladatel, a zvláště jako učitel, se snažil přiblížit antickou literaturu modernímu člověku a Stiebitzovo zaujetí pro antickou kulturu bylo doprovázeno hlubokým zájmem o dědictví antiky v moderní české, a vůbec světové kultuře. Nám, svým žákům, vštěpoval pevně přesvědčení o tom, že každá vyspělá moderní evropská civilizace si musí být dobře vědoma svých antických kořenů a právě jejich poznáním bude moci

bojovat za to, aby se výraz „humanita“ nestal jen prázdným pojmem. A jak plynulo léta – prof. Stiebitz by se letos dožil 120 let, musíme přiznat, že se ve svých závěrech nemýlil.

D. Bartoňková

100 let od narození dr. Edmunda Talafanta, CSc.

V červnu letošního roku (22. 6.) uplynulo 100 let od narození MUDr. Edmunda Talafanta, CSc., dlouholetého vědeckého pracovníka na Ústavu lékařské chemie Lékařské fakulty MU. Je mi ctí, že mohu tuto významnou osobnost, která působila na našem ústavu, touto formou připomenout.

Edmund Talafant se narodil 22. 6. 1914 v Tovačově. Reálné gymnázium absolvoval v Olomouci a v roce 1934 přešel do Brna a začal zde studovat lékařskou fakultu. Již během studia projevoval velký zájem o lékařskou chemii a o vědeckou práci. Začal záhy pracovat jako volentér u přednosta ústavu profesora Wágnera a později se jako výpomocný asistent podílel i na výuce. Bohužel se mu nepodařilo ukončit studia před uzavřením českých vysokých škol v roce 1939. Během války pracoval jako laborant na neurologické klinice Zemské nemocnice v Brně.

Po ukončení války v roce 1945 však E. Talafant své studium rychle dokončil a již v červnu 1945 promoval. Poté nastoupil na Ústav lékařské chemie jako jeden z prvních asistentů a po vzoru svého učitele prof. Wágnera se začal zabývat klinickou biochemií. Zaměřil se zejména na studium metabolismu a vylučování žlučových barviv u člověka. Během několika let se vypracoval na světově respektovaného odborníka v této oblasti. Jeho jméno je spojeno s jedním ze zásadních objevů v metabolismu bilirubinu.

Již koncem 19. a počátkem 20. století bylo známo, že bilirubin vzniká metabolismem hemoglobinu, bylo zjištěno, že bilirubin je přítomen ve žluči a může být nalezen i v moči. Předmětem dalšího výzkumu se pak stala role jater při tvorbě a vylučování bilirubinu. A. A. H. van den Bergh a P. Müller v roce 1919 zjistili, že v krvi se nachází dva druhy bilirubinu, a označili je jako „přímý“ a „nepřímý“. Dr. Talafant pak v roce 1956 popsal, že v játrech je bilirubin přeměňován konjugací s kyselinou glukuronovou na bisglukosiduronát, tím se stává rozpustnější a je vylučován do žluči. Přímý bilirubin tedy identifikoval jako konjugát s kyselinou glukuronovou. K obdobným závěrům došli ve stejném roce Billingová a Smith, a tak všichni tři jsou společně pokládáni za objevitele děje označovaného jako jaterní konjugace bilirubinu. Článek dr. Talafanta vyšel v časopise *Nature* a doposud má 140 citací.

Dr. Talafant se studiem metabolismu bilirubinu zabýval i v následujících letech, publikoval řadu článků k této problematice, mimo jiné další tři sdělení v prestižním časopise *Nature*. V roce 1959 obhájil kandidátskou práci na téma *Příprava žlučového barviva s přímou diazotací*. Přes značnou osobní proslulost ve světové vědecké komunitě mu nebylo v daných politických podmínkách povoleno se habilitovat. Nebyl členem strany a politicky byl zcela pasivní. Nebyl navíc ani vybaven osobními vlastnostmi, které by mu pomáhaly prosadit se při získávání akademických titulů a prestižních pozic, byl velmi skromný a lidský. Jeho světově významný objev však nemohl být zcela ignorován, a proto mu byl v roce 1961 udělen Řád Klementa Gottwala.

Dr. Talafant byl klasickým vědeckým pracovníkem, zcela ponořeným do problematiky, kterou se zabýval. Mnoho času trávil studiem literatury, komunikoval

s mnoha odborníky z celého světa a byl jimi také respektován. Jeho pracovní byla zavalena stovkami separátů odborných článků, které všechny přečetl a absorboval. Zaměřoval se především na spolupráci s klinickými pracovníky a klinická témata. Dokázal nacházet problémy vhodné k laboratornímu sledování a navrhnout cesty řešení. Byl vždy velmi ochotný každému poradit a pomoci. Na ústavu vedl po mnoho let studentský vědecký kroužek a do problematiky výzkumu uvedl několik pozdějších úspěšných lékařů i pedagogických pracovníků, kteří na něho s úctou vzpomínají.

Po problematice bilirubinu, které se věnoval přibližně deset let, se zaměřil na metabolismus lipoproteinů, a to jednak po stránce metodologické, jednak z hlediska významu klinicko-biochemického. Publikoval celkem kolem 60 odborných článků, z nich 24 je evidováno v prestižní databázi Web of Science. Podílel se také na přípravě kapitol v mnoha učebnicích.

Dr. Talafant zemřel ve věku 72 let v roce 1986. Přestože byl v té době již několik let oficiálně v důchodu, stále docházel na pracoviště a zajímal se o nejnovější vývoj ve své oblíbené vědě.

E. Táborská

Vzpomínka na profesora Josefa Macháčka

Dne 12. července 2014 uplynulo 30 let od úmrtí profesora PhDr. a JUDr. Josefa Macháčka (* 4. 12. 1917 v Brně). S brněnskou univerzitou jej spojovalo jednak studium práv a filozofie (uzavřené v roce 1949 doktoráty a několikaměsíční stáží na univerzitě v Edinburgu), jednak vlastní činnost pedagogická. Na filozofické fakultě byl od roku 1950 asistentem na katedře dějin filozofie a logiky, v roce 1956